

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELNIK HETENKÉNT EGYZER:
szombaton és egyes recski-
völ alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közelevélár (városház,
földszint 7. sz. ide küldendők
a kéziratok)

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája, ide küldendők
az előfizetési díjak és hírdet-
ések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. •• Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadóhivatal: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A debreczeni egyetem ügye.

Városunk közönsége bőven értesült az egyetem ügyében Budapestre felment monstre deputációnak adott miniszteri válaszokról, melyek a miniszteri ajkáról elhangzottak. Ezek szerint Debreczenben lesz a harmadik egyetem felállítás körül-belül két-három éven belül. Értékes voltak és a történelmi hűség kedvéért közöljük Kovács József polgármester hatalmas beszédét és Zichy János gróf, kultuszminiszter megnyugtató választát.

Nagyméltóságú Miniszter Ur!

Teljes tisztelettel Nagyméltóságod és a királyi kormány iránt, bizalommal kérésünk jogos, igazságos és méltányos voltában, reménykedve, annak teljesülésében, Debreczenből, az iskolák városából, a magyar Alföld legmagyarabb részéből s északi Magyarországi megyéiből jöttünk Nagyméltóságod elé.

Kérni jöttünk.

Kérjük, mint polgárok, hogy a harmadik tudományos egyetem felállítása s berendezése iránt s hogy az Debreczenben állítottassék fel, a törvényhozás elé sürgős javaslatot benyújtani méltóztassék.

Azt, hogy a harmadik egyetem mielőbb felállítottassék, mert ez a tudományosság fejlődése s a közművelődés általános érdeke immár elodázhatatlanul követeli, nem indokoljuk, azt Nagyméltóságod legjobban tudja.

Alig szükséges indokolni azt a kapcsolatos kérésünket is, hogy Debreczenben állítottassék fel a harmadik egyetem.

Az előzetes tárgyalások során már megismerni méltóztatott ennek indokoltóságát s azt is, hogy Debreczen város közönsége, a debreceni református egyház és a nagy tisztánúti egyházkerület minő anyagi erővel kész hozzájárulni az egyetem felállításához.

Legyen szabad azonban mégis két körülményt kiemelnünk.

Egyik az, ami itten ily nagy számban s minden vallásfelekezettel képviselve, megjelenésével érthetővé teszi, hogy az északi vidék nagyon távol van a mai mindenik egyetemtől s ezekhez, az országos vasúti fővonalnak ugyszólván két végpontján levő egyetemekhez s magához a vasúti fővonalhoz is, ennek mellékeiről csak nehezen, olyan vicinális utakon juthatnak a mi ifjaink s a fiaik iránt érdeklődő szülők, amelyek miatt visszarúdnak a tudományos kiképzéstől. Mi félünk a vasutak is már fáradtan járnak.

Másik és főbb körülmény az, amivel az országunk egy városa, egy vidéke sem dicsékedhetik, hogy Debreczen már évszázadok óta építi ezt az egyetemet és az ugyszólván készen van. Kiegészítve van ugyanis a debreceni főiskolában a jogi, a teológiai, filozófiai fakultás s csak a törvényhozás el-

határozása kell hozzá, hogy ezek egyetemi rangra fejlesztessenek s az orvosi fakultás létesítéséhez is megvannak minden előfeltételek, van nagyforgalmú közközházunk, magángyógyintézetünk, elsőrangú női klinikánk, a város csatornáza van, vízvezetékünk épül s magának Debreczennek különböző vallásfelekezeti iskoláiból s a közel fekvő főgimnáziumokból benépesedik az egyetem.

Nem kedvezést kérünk tehát Nagyméltóságú uram, hanem országos közszükségletnek s a mi magyar vidékünknek az országos érdeket szolgáló jogos kérésének teljesítését.

Nagyméltóságod azzal, hogy a harmadik egyetem felállításának ügyét érdemleges tárgyalás alá vette, bebizonyította, hogy ezt az éveket át napirenden levő kérdést elintézni tudja és akarja is.

Kérjük tehát, hogy az országos szükséglet kielégítésével juttassa befejezéshez s Debreczennek sok évszázadok óta, sokszor az állam helyett, de mindig az országos közművelődés terjesztésére irányított áldozatkészségét ezel honorálni méltóztassék. A mi országárszűnk ezt tisztelettel, bizalommal kéri s megvalósítóját dicsérni, áldani fogja.

Van szerencsem vonatkozó felterjesztésünket átnyújtani, ennek elfogadását kérni s köszönni, hogy bennünket fogadni méltóztatott.

A kultuszminiszter válasza.

Zichy János gróf Kovács József polgármester szavaira a következőket válaszolta:

Mélyen tisztelt Uraim!

Az a pártalan érdeklődés, amellyel éppen Debreczen városa és közönsége a létesítendő új egyetem ügye iránt viseltetett, arra késztetett, hogy kezdettől különös figyelemmel legyen a kormány ezen kérdés tárgyalásánál azon körülményekre, amelyek Debreczen városára vonatkoznak.

Sokáig tanulmányoztuk a kérdést, mert hiszen abban rendkívüli, nagy, fontos és messze kiágazó érdekek, amelyek kielégítésre várnak, — nagy nemzeti szempontok, melyeket elsősorban kell tekintetbe venni s amelyeket mindig tekintetbe is veszünk, vannak lefektetve.

Abban a stádiumban van a kérdés, hogy az összes körülmények mérlegelésével már körvonaloztuk ezen kérdést és abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy kijelenthetem, hogy a létesítendő vidéki egyetemek sorában Debreczen az első között van. A legrövidebb idő múlva be fogom nyújtani azt a törvényjavaslatot, amely a létesítendő vidéki egyetemek sorozatát meg fogja állapítani. És most, amidőn — kijelentem, hogy Debreczen a létesítendő egyetemek sorában az első között lesz,

szereését kívánni akarok a városnak és örömmel akarok kifejezést adni, mert az az erkölcsi tőke és az anyagi tőke, amelyet a város, a vidék, a szomszédos városok befektetnek, busán meg fogja hozni kamatait és szívem egész melegével kívánom, hogy fejlődjön a város. Isten éltesse önöket és az egész várost.

Polgármesteri jelentés 1910. évről.

Bemutatva a városunk legközelebb tartott közgyűlésében.

(Folytatás.)

Vagyon mérleg 1910. év végén.

Vagyon.

1. Földbirtok	61.849,601	K	—	f.
2. Erdőség	12.728,990	"	—	"
3. Épületek	23.479,810	"	—	"
4. Vállalatok	2.110,875	"	84	"
5. Butorok és szerelvények	406,266	"	65	"
6. Közművek	2.827,054	"	55	"
7. Állat állomány	234,950	"	—	"
8. Anyagok	443,197	"	45	"
9. Javadalmak	7.576,191	"	60	"
10. Cselekvő tőkék	8.278,450	"	78	"
11. Cselekvő hátralék	217,697	"	65	"
12. Városi muzeum	93,443	"	—	"
13. Városi könyvtár	7,566	"	85	"
14. Kézpénz	104,049	"	44	"
15. Letétszerű alapok fedezete	1.450,880	"	21	"
Összesen:	121.803,025	K	02	f.

Teher.

1. Adóság	13.992,313	K	47	f.
2. Szenvedő hátralék	83,435	"	37	"
3. Belkörü kölcsönök	822,774	"	98	"
4. Letétszerű alapok	1.450,880	"	21	"
5. Különböző célra megszavazott tőkék	197,437	"	16	"
6. Tartalék	1.494,890	"	—	"
6/a Épületek	570,887	"	—	"
7. Javadalmaknál mutatkozó gyarap.	626,770	"	—	"
8. Követelések tartaléka	119,880	"	—	"
9. Tiszta vagyon	102.443,836	"	83	"
Összesen:	121.803,025	K	02	f.

A városi árvaszék forgalma.

A gyámoltak és gondnokoltak létszámát és vagyoni viszonyait a következőkben terjesztem a tekintetes bizottsági közgyűlés elé:

A gyámpénztár forgalmának kimutatása 1910. évben.

	Kézpénz		Pénztintézeti betét és értékpapír		Adóslevél		Drágaság érték		Összesen	
	kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.
1909 december 31-én volt	6644	58	1.606,884	69	1.142,923	74	7134	81	2.763,591	82
1910 december 31-ig befolyt.	2.035,113	42	1.473,696	64	42,969	50	286	—	3.551,005	56
Együtt	2.041,785	—	3.079,585	33	1.185,833	24	7420	81	6.314,597	38
1910 december 31-ig kiadva.	225,022	83	1.252,097	93	116,447	—	264	60	3.393,832	36
1910 december 31-én maradt	16,735	17	1.827,487	40	1.069,386	24	7156	21	2.920,765	02

A gyámoltak és gondnokoltak összes követelése volt:

az 1910 december 31-én	2.792,912	K	40	f.
ezzel szemben a gyámpénztár fedezete	2.921,880	K	29	f.

Tartalékalap tehát: 128,967 K 89 f.

Fekvő vagyonnal bírt	1909-ben	1482	1910-ben	1593
Kézpénzzel bírt	"	461	"	407
Kézpénz és fekvő vagy.	"	253	"	216
Ingó vagyonnal	"	267	"	299
Vagyontalan	"	2869	"	2956

Összesen: 1909-ben 5332 1910-ben 5471

vagyis egy év alatt szaporodott 139-el.

Csupán a gyámoltak létszáma volt 1909 végén 5332

Ezekhez jött 1910. év folyamán: fekvő vagyonnal

bíró	184
kézpénzzel	57
fekvő vagyon és kézpénz	4
ingó vagyonnal bíró	47
vagyontalan	296
Együtt:	588

Töröltetett a gyámoltak létszámából: teljes koru 269

nagykorosítva 36

férjhezmenetel 49

halálozás 22

törzskönyvezés 43

vagyon kiutalás 1

téves bevezetés 7

kiskoru anyának önj. léte 6

átruházás 14

gyámüggy. szab. 233% 4

Együtt: 451

A gyámság alatt levők összes száma 1910. végén 5374

vagyis több mint 1910. évben 42-vel.

Csupán a gondnokság alatt levők száma az 1909.

év végén 95

Az 1910. évben gondnokság alá helyeztetett 8

" " " " alul felszabadult. 6

Az év végén gondnokság alatt maradt 97

A 2956 vagyontalan árva közül egyháztól segítve 522

Közsegély nélkül cseléd volt 2380

A Terézianum árвахázban nevelkedett 29

A nőegyleti 23

Az 5374 árva közül iskolaköteles volt 1440

A gyámpénztár az 1910. évben négy ízben vizsgálattott meg, rendkívüli esetekben többször s azt a bizottság mindenkor rendben találta.

A gyámhatóság intézkedései s az árvaszék ügyforgalma a számonkérő szék által 2 ízben megvizsgáltott.

Beérkezett 1910-ben 10,430 üggyarab.

Városunk közegészségi állapota 1910-ben.

A közegészségi viszonyok 1910-ben 1909-hez képest jelentősen javultak. A halálazások száma 1976 volt, míg 1909-ben 2205. Az év elején a légző szervek hurutos és gyuladásos betegségei uralkodtak leginkább. Májusban a bélmurur lépett fel és tartott szeptemberig. Julistól kezdve hasi hagymáz mutatkozott, szeptemberben igen elszaporodott, de novemberben megszűnt, mikor a vörheny és később a számarhurur jelentkezett, de nagyobb elterjedésre nem tett szert.

Junius hóban megkezdődtek a város általános csatornázási munkálatai. Ebből kifolyólag intézkedés történt, hogy a régi csatornák tartalma csakis fertőtleníve kerüljön felszínre. Ezen munkálatok miatt a köztisztaság az utcákon és tereken nagyon megromlott, különösen a por és sár igen nagy volt. A fenyegető koleraveszélyre való tekintettel augusztustól kezdve október közepéig a piacvizsgálatok mindennap megejtették a hatósági orvos közreműködésével, azonkívül a rendőrbiztosok a várost házanként feljárták és a meggyült szemét gyors eltakarítását ellenőrizték. Ennek köszönhető, hogy a hasi hagymáznak sikerült gátat vetni. A kolera ellen az előkészületeket és óvintézkedéseket megtették.

Az 1910. év folyamán élve született a város területén 1552 fiú és 1438 nő, összesen 2990; ezek közül törvénytelen volt 179 fiú és 148 leány, összesen 327. Halva született 76 fiú és 59 leány, összesen 135, ezek közül törvénytelen 14 fiú és 24 leány, összesen 38. Meghalt 1039 fiú és 937 nő, összesen 1976. Természetes szaporodás 513 fiú és 501 nő, összesen 1014. Összesen született 2990, meghalt 1976; az előbbinél az arányszám 32:50; az utóbbinál 21:47. Szaporodás 1014, arányszám 11:03.

Nevezetesebb halál okok:

Hevenyfertőző betegségek	72	3-64%
Gümőkór	301	13-23 "
Rák	69	3-49 "
Görcsök (csecsemőknél)	185	9-21 "
Bélmurur	201	10-17 "
Baleset folytán	37	1-87 "
Öngyilkosság	49	2-47 "
Gyilkosság	02	0-14 "

A 7 éven alul elhaltak közül nem orvosoltak 30 gyermek.

Halva született:

református	14	fi,	32	nő	—	86,	ezek közül törvényt.	18
róm. kath.	16	"	13	"	—	29,	"	4
gör. kath.	02	"	8	"	—	10,	"	9
gör. keleti	02	"	3	"	—	5,	"	5
ág. evang.	—	"	—	"	—	—	"	—
izraelita	2	"	2	"	—	4,	"	1
baptista	—	"	1	"	—	1,	"	—

összesen: 76 fi 59 nő, —135, ezek közül törvényt. 38

Elvetélt volt összesen 137, de ezek sem vallás, sem ágybóliság szerint nem jelentettek.

Halálazások:

református	719	fi,	674	nő,	összesen	1393,	halva szül.	184
róm. kath.	178	"	152	"	"	330,	"	55
gör. kath.	62	"	45	"	"	107,	"	5
gör. keleti	1	"	2	"	"	3,	"	2
ágostai	16	"	11	"	"	27,	"	4
izraelita	62	"	51	"	"	113,	"	20
baptista	—	"	1	"	"	1,	"	1
felekez. nélk.	—	"	1	"	"	1,	"	—
ism. hulla	1	"	—	"	"	1,	"	—

összesen: 1039 fi, 937 nő, összesen 1976, + 272

2248.

Halálazások kimutatása.

Kor	Ref.		R. kath.		G. kath.		G. keleti		Ágostai		Izraelita		Baptista		Fel. nélk.		Összesen
	fi	nő	fi	nő	fi	nő	fi	nő	fi	nő	fi	nő	fi	nő	fi	nő	
1 hó	85	68	22	19	8	6	—	—	2	—	6	4	—	—	—	1	231
1—2 hó	25	20	6	10	4	2	—	—	2	—	1	4	—	—	—	—	74
2—6 "	25	17	4	4	4	2	—	—	—	—	2	3	—	—	—	—	60
3—6 "	49	43	20	14	6	7	1	1	1	1	3	2	—	—	—	—	148
6—12 "	64	66	25	16	6	3	—	—	2	2	4	2	—	—	—	—	190
1—5 év	84	58	17	9	5	5	—	—	3	—	6	5	—	—	—	—	192
5—7 "	5	10	1	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	19
7—10 "	5	8	1	2	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	20
10—15 "	12	14	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	29
15—20 "	15	38	6	7	2	5	—	—	1	—	1	1	—	1	—	—	77
20—25 "	29	22	1	2	2	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	68
25—30 "	14	19	2	4	2	—	—	—	—	—	4	2	—	—	—	—	47
30—35 "	28	26	4	5	2	—	—	—	—	—	2	3	—	—	—	—	66
35—40 "	16	22	9	7	4	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	62
40—45 "	26	16	10	4	1	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	60
45—50 "	22	20	7	6	4	4	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	66
50—60 "	57	57	9	12	6	3	—	—	—	—	5	7	—	—	—	—	157
60 éven felül	158	154	32	24	3	6	—	—	—	—	18	13	—	—	—	—	419
100 éven felül	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1

Együtt

1976

Házasságra lépett 698 pár. Ebből tisztán református 368 pár
 " " róm. kath. 46 "
 " " izraelita 65 "
 " " g. kath. 6 "
 " " vegyes vallású 213 "

Hírek.

— **Az új főszámvéevő.** Domahidy Elemér főispán Debreczen sz. kir. város főszámvéevőjévé Jeney Gézát nevezte ki.

— **Felhívás.** Felhívom a városi tisztviselő-, segéd- és kezelő-személyzet tagjait, hogy vasuti arcképes igazolványaikat — 2 (kettő) korona kiállítási díjjal együtt — az 1912. évre leendő megújítás, illetve meghosszabbítás céljából a polgármesteri titkári hivatalba folyó évi november hó 6-ig adják be. Debreczen, 1911 október 25. Kovács József, polgármester.

— **Értesítés.** Tisztelettel értesítem, hogy a legközelebbi rendkívüli törvényhatósági bizottsági közgyűlésen a következő ingatlanokra fog a névszerinti szavazás megtartatni:

1. Tarbay József és neje tulajdonát képező Erzsébet-ut 52. számú házastelek vétele, esetleg kisajátítás útján megszerzése felett (harmadizben).

2. Özv. Frits Józsefné és társai tulajdonát képező Erzsébet-ut 56. sz. házastelek vétele, esetleg kisajátítás útján megszerzése felett (harmadizben).

3. Vida Miklós és neje tulajdonát képező Homok-utca 30. számú házastelek megvétele felett (harmadizben).

4. Özv. Szőke Sándorné tulajdonát képező Nyil-utca 82. sz. házastelek megvétele felett (harmadizben).

5. Ungvári Andor tulajdonát képező Erzsébet-ut 36. számú házastelek megvétele felett (harmadizben).

6. Nagy Imre és neje tulajdonát képező Késes-utca 44-ik számú házastelek megvétele felett (harmadizben).

7. A néhai Torday Gábor örökösei tulajdonát képező Méliusz-tér 2-ik számú házastelekből az utczanyitáshoz szükséges terület megvétele felett (másodizben).

8. Gyöngyösi Sándor és neje tulajdonát képező Baross-utca 1-ső számú házasteleknek vétel, esetleg kisajátítás útján megszerzése felett (másodizben).

9. Özv. Eklí Jánosné tulajdonát képező Timár-utca 17-ik számú házastelek megvétele felett (másodizben).

10. A Kontsek-féle kertészeti telep megvétele felett (másodizben).

11. Suba Sándor és neje tulajdonát képező Hadházi-utca 16. sz. házasteleknek vétel, esetleg kisajátítás útján megszerzése felett (első izben).

12. Olah Imre tulajdonát képező Széchenyi-utca 20. sz. házasteleknek vétel, esetleg kisajátítás útján megszerzése felett (első izben).

13. Böszörményi Imre és neje tulajdonát képező Meszena-utca 9. sz. házasteleknek vétel, esetleg kisajátítás útján megszerzése felett (első izben).

14. Márkus Miksa tulajdonát képező Vendég-utca 4. számú házasteleknek megvétele felett (első izben).

15. Perge-féle ház utáni onódói föld eladása felett (első izben).

Debreczen, 1911. évi október hó 21-én.

Kovács József, polgármester.

Szerkesztői üzenetek.

M.-M.-Hódmezővásárhely. Leveleidet megkaptam és a választ a napokban megadom, ez alkalommal csak annyit jegyezve meg, hogy a mostani állapotokra tekintettel nem tartom célirányosnak a tervezett felvonulást, miután az úgy a legjobb kezekben van és nincs okunk attól tartani, hogy jogos kérdésünk nem talál meghallgatásra. Ha azonban ti másképpen vélekedtek, a jövő hét folyamán rendelkezésetekre állók, csak a napot tőz ki és értesítsd azokat a társaitokat, akiket kiszemeltél az audienciára.

W. S. lovag Budapest. A kérdézt írásnak nálunk semmi nyoma. Ilyen nevű család Debreczenben soha nem lakott. Egy majdnem hasonló nevű sóstíz volt az ötvenes években Debreczenben, de alig-töltött itt pár hónapot, mert fegyelmi uton elhelyezték, de hogy hová, azt nem találtam meg. Az egyházi anyakönyvekben sincs ilyen család bevezetve.

4905—ki. 1911 szám.

Pályázati hirdetmény.

Kisujzállás város tulajdonát képező téglagyármál termelendő téglá- és cserép anyagok előállításai munkálatainak 1912. évi január hó 1-től számított 3, esetleg 6 évre történendő vállalatba adására pályázat hirdettetik.

Az évenként termelendő téglá- és cserép mennyiség körülbelül 2.000.000 (két millió) téglát és 1.000.000 (egy millió) cserépet teszen ki.

A téglá- és cserép anyagok előállításához szükséges földet, égető kemencét s az égetéshez szükséges szent — a helyszínére kiszállítva — a város szolgáltatja, a máglázó színek karban tartása, vetőminták beszerzése, kutak előállítás, illetve költségei a város terhelik.

A téglá- és cserépvetéshez s annak mindenmü munkához szükséges szerszámok és eszközök beszerzése, valamint a munkaerő felfogadása s alkalmazása vállalkozó kötelessége.

A munka teljesítésének egyéb feltételei és körülményei a szerződési tervezetben körül vannak írva, mely tervezet a hivatalos órák alatt a város polgármesterénél megtekinthetők.

A téglagyári telepen levő lakás vállalkozónak ingyen használatára átengedtetik, munkás lakásokról s azok külső rendben tartásáról a város gondoskodik.

A kiégetet s átvett anyagok után vállalkozó részére következő munkadíjak fizetendek:

1. I. oszt. tégláért 1000 darabonként	17	korona.
2. II. „ „ „ „	14	„
3. III. „ „ „ „	12	„
4. padolat „ „ „ „	20	„
5. I. oszt. lapos cseréprért 100 darabonként	15	korona
6. I. „ járda tégláért „ „	20	„
7. gerinc cseréprért „ „	60	„

Felhivatnak mindazon vállalkozók, kik ezen munka vállalat elnyerésért pályázni óhajtanak, hogy eddigi alkalmazataikat előéletüket igazoló hatósági bizonyítvánnyal felszerelt pályázati kérvényeiket az 1911. évi november hó 15. napjának d. u. 5 órájáig a város tanácsához címezve a közigazgatási iktató hivatalba nyújtsák be.

A munkaszereződés biztosítására 2000 (kettőezer) koronát tartoznak vállalkozók készpénzben vagy értékpapirban a város pénztárába letétbe helyezni, mely biztosítéknak kamati vállalkozót illetik.

Kisujzállás város tanácsának 1911. évi október hó 17. napján tartott ülésében.

Gadl,
polgármester.

Mártha Kálmán,
főjegyző.

!! MEGJELENT !!

□ A VÁROSI TANÁCS KIADÁSÁBAN □
**DEBRECZEN SZAB. KIR.
VÁROS ÉRVÉNYBEN LÉVŐ
SZABÁLYRENDELETEI-
NEK GYŰJTEMÉNYE.**

Az 564 oldal terjedelmű vaskos kötet ára
2 KORONA.

Kapható a városi könyvnyomda-vállalat irodájában. **Kossuth-utca, városház-épület.**